

BYGGNETT

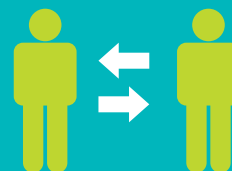
En strategi for fremtidens digitale byggsektor

Brukerretting

Selvbetjening

Samhandling

Enklere, effektive og forutsigbare
tjenester i hele byggverkets levetid

INNHold

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
1. EN STRATEGI FOR FREMTIDENS DIGITALE BYGGSEKTOR	4
2. VISJON, MÅLGRUPPER OG FØRINGER.....	5
2.1 Visjon og målgrupper	5
2.2 Grunnleggende føringer	7
2.3 Lærende tilnærming.....	8
3. VIKTIGE UTFORDRINGER	9
3.1 Kostnads- og kvalitetsutfordringer i næringen.....	9
3.2 Byggdokumentasjon fra papir til nett – stort potensial for effektivisering	9
3.3 Tidkrevende og kompleks byggesaksprosess	10
3.4 Manglende samordning mellom myndighetene	11
3.5 Ulik digital kompetanse – ulik nytteverdi	12
4. INNSATSOMRÅDER OG DIREKTORATETS ROLLE.....	12
4.1 Innsatsområde 1: Relasjonsutvikling	13
4.2 Innsatsområde 2: Prosesser og metoder som understøtter digitalisering.....	14
4.3 Innsatsområde 3: Kompetansebygging	16
4.4 Innsatsområde 4: Regelverksutvikling	17
4.5 Innsatsområde 5: Tjeneste- og verktøyutvikling	18
5. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.....	20
5.1 Oppfølging av strategien	20
5.2 Samfunnseffekter av strategien	20
5.3 Organisering og styring	20
6. VEDLEGG.....	22
VEDLEGG 1.....	22
Sjekkliste for prioritering av aktiviteter	22

FORORD

Byggsektoren er en viktig del av det norske samfunnet og representerer store verdier i form av bygg og anlegg. Bygg-, anlegg- og eiendomsnæringen er blant landets største med ca. 350 000 ansatte og en omsetning på 650 milliarder kroner årlig. I tillegg sysselsetter denne sektoren ca. 1 500 byggesaksbehandlere i kommunene.

Satsning på digitalisering vil derfor være viktig for innovasjon og fornying og ha betydning for norsk samfunnsutvikling og økonomi.

Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) er nasjonalt fagorgan og kompetansesenter for bygningspolitikk. På mandat fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet har direktoratet utarbeidet denne strategien for digitalisering av byggsektoren, kalt ByggNett.

Direktoratets rolle er å sørge for et effektivt og brukervennlig regelverk som understøtter digitalisering. Med utgangspunkt i dette ønsker direktoratet å samspille med næringen, kommunene, fagmiljøer og andre myndigheter om å utvikle digitale tjenester som bidrar til ønsket byggkvalitet. Direktoratet vil gjennom denne strategien bidra til å samle aktørene til et felles løft.

ByggNett-strategien bygger på intervjuer, møter og kartlegginger både nasjonalt og internasjonalt. Dette er første versjon av strategien, og den skal brukes som grunnlag for dialog med sentrale interessenter omkring satsninger og veivalg videre. Digitalisering av offentlig sektor er inne i en fase med mange aktiviteter og stor omstillingstakt. Strategien anses derfor som et levende dokument som vil oppdateres i tråd med satsninger og løpende utvikling.

Målet har vært å forankre et bilde av situasjonen i dag, beskrive sentrale målbilder og prioriterte innsatsområder. Gjennom bred deltakelse fra sentrale målgrupper og interessenter fremover, vil ByggNett lykkes med tiltak som vil ha stor effekt og sikre vellykket digitalisering i byggsektoren.

ByggNett-strategien er kartet som viser hvordan Direktoratet for byggkvalitet gjennom digitalisering skal bidra til enklere og mer effektive byggeprosesser, større forutsigbarhet og innovasjon i byggsektoren.

Strategien skal gjennomføres i samarbeid med myndigheter, kommuner, BAE-næring og IKT-leverandører.

Oslo, 15. september 2014

Direktoratet for byggkvalitet

SAMMENDRAG

ByggNett er Direktoratet for byggkvalitets strategi for fremtidens digitale byggsektor. Strategien er utviklet på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Gjennom digitalisering skal direktoratet bidra til enklere og mer effektive byggeprosesser, større forutsigbarhet og økt innovasjon i byggsektoren. Direktoratet for byggkvalitet skal legge til rette og være en pådriver for at byggsektoren fornyes og visjonen i ByggNett-strategien oppfylles.

ByggNett-strategien peker ikke på én stor IKT-løsning – men skal løse utfordringene i sektoren gjennom summen av mange små og større initiativ og prosjekter som jobber i samme retning. Strategien skal gjennomføres i samarbeid med andre myndigheter, kommuner, BAE-næring og IKT-leverandører.

Den overordnede visjonen for ByggNett-strategien er ”enkle, effektive og forutsigbare tjenester i hele byggverkets levetid”.

ByggNett-strategien identifiserer fire sentrale målgrupper:

- > Lokale og sentrale myndigheter
- > Bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen
- > Profesjonelle byggeiere
- > Privatpersoner

IKT-industrien er i tillegg en viktig samarbeidspartner for å realisere strategien.

Strategien legger vekt på å ha langsiktige mål og visjoner som skal realiseres gjennom korte, detaljplanlagte trinn. Dette gjør vi løpende for å fange opp forvaltningsmessige endringer og teknologiske nyvinninger og sikre at disse kan legges til grunn for neste trinn. Slik får vi en lærende tilnærming.

Digitalisering i byggsektoren kan gi:

- > mer effektive plan- og byggesaksprosesser
- > høyere produktivitet i byggeprosessen
- > færre byggefeil og byggskader
- > mer miljø- og klimavennlig utbygging

Aktivitetene og tiltakene i strategien bygger på tre grunnleggende føringer:

- > Brukerretting
- > Selvbetjening
- > Samhandling

Føringene skal sikre best mulig sammenheng mellom ulike initiativ og god måloppnåelse på både kort og lang sikt.

Strategien beskriver fem innsatsområder. Disse tar utgangspunkt i direktoratets ansvar og rolle, men krever bredt samarbeid med sentrale interessenter. De fem innsatsområdene er:

- > Relasjonsutvikling
- > Prosesser og metoder som understøtter digitalisering
- > Kompetansebygging
- > Regelverksutvikling
- > Tjeneste- og verktøyutvikling

Strategien er krevende fordi den berører mange aktører, og har derfor lagt til grunn at det ikke finnes én etat som har helhetlig ansvar for hele saksområdet.

1. EN STRATEGI FOR FREMTIDENS DIGITALE BYGGSEKTOR

Bygg og infrastruktur danner rammen for verdiskapning og livsutfoldelse. I både offentlig og privat sektor er det en klar forståelse av at digitalisering er en viktig driver for endring i byggsektoren. Digitalisering kan understøtte mer effektive plan- og byggesaksprosesser, høyere produktivitet i byggeprosesser, færre byggefeil og byggsaker, og en mer miljø- og klimavennlig utbygging.

ByggNett-strategien peker på hvilke gevinster digitalisering av byggsektoren vil kunne føre til både for privatpersoner, næringsliv og offentlig sektor.

- > Gevinstene skal oppnås gjennom å forbedre dagens arbeidsprosesser, forenkle regelverket og tilrettelegge for at det kan utvikles gode digitale verktøy og selvbetjeningsløsninger som reduserer behovet for manuell og papirbasert sakshåndtering.

De digitale verktøyene skal dekke de ulike fasene av byggverkets levetid – fra planlegging og oppføring, via ombygging og oppussing, til sanering.

Verktøyene skal gjøre fremtidens byggesaksbehandling enkel, effektiv og forutsigbar.

Digitalisering og bruk av IKT er ikke et mål i seg selv, men et viktig virkemiddel for å få til en endring vi oppfatter både brukere, myndigheter og næringen selv ønsker. En hovedoppgave for det offentlige blir å legge til rette for og stimulere til at næringslivet får en aktiv rolle i å skape fremtidens digitale byggsektor. Det offentlige skal støtte opp under initiativer som vil effektivisere byggsektoren, og så langt mulig sikre forutsigbare rammebetingelser for gradvis å øke den digitale merverdi for sektoren som helhet.

Når vi i dette dokumentet bruker begrepet *byggsektoren* omfatter det både innbyggere, mangfoldet av byggfaglige yrkesgrupper, kommuner, en rekke statlige sektormyndigheter og tjenesteleverandører i IKT-bransjen.

For å iverksette denne strategien, er det en forutsetning at Direktoratet for byggkvalitet er en pådriver i digitaliseringsprosessen. Direktoratet skal tilrettelegge og delta på samarbeidsarenaer der ulike interessegrupper kan jobbe sammen for å skape gevinster på veien mot en fulldigital byggsektor.

2. VISJON, MÅLGRUPPER OG FØRINGER

2.1 Visjon og målgrupper

Den overordnede visjonen for fremtidens digitale byggsektor er:

ENKLE, EFFEKTIVE OG FORUTSIGBARE TJENESTER I HELE BYGGVERKETS LEVETID

Fremtidens digitale tjenester innen byggsektoren skal understøtte digitalt førstevalg, og det skal finnes gode selvbetjeningsløsninger som setter brukerens behov i sentrum. Løsningene skal:

- > gi lett tilgang til informasjon og verktøy som er relevant for det brukeren ønsker å gjøre
- > ikke kreve at brukeren må vite hvordan offentlig forvaltning er organisert
- > tilby informasjon som er oppdatert og til å stole på
- > gjenbruke informasjon på tvers av virksomheter, og sikre forsvarlig informasjonsforvaltning
- > tilpasse seg teknologiske nyvinninger som har stor utbredelse hos brukerne

Målgrupper

Brukerne av morgendagens tjenester innen byggsektoren er en mangfoldig gruppe med ulike behov og interesser. Eksemplet under viser hvordan én målgruppe kan få dekket sine behov i fremtiden.

FRAMTIDSSCENARIO:

- Vi skal pusse opp!

Wenche og mannen Frank har overtatt hans barndomshjem. Boligen er et funkishus fra 1935 på to etasjer med full kjeller.

Boligen trenger renovering. Heldigvis finner de et interessant nettsted hvor de kan lage en 3D-modell av huset med riktige mål.

Når de fyller ut informasjon om endringene de ønsker å gjøre, får de automatisk beskjed om hvilke myndighetskrav som gjelder. Hvis kravene ikke oppfylles, får de hjelp til å gjøre nødvendige justeringer. De finner også en kalkulator som gir veldig grei oversikt over hvor mye graving, isolering, utskifting av vinduer og alt de har tenkt seg koster. Wenche er overrasket over hvor oversiktlig det blir når alt vises i den fine modellen av huset!

De lurer på om de må søke kommunen om lov. Nettstedet har en lenke som heter "Søke eller ikke søke?". Her er det en lett forståelig sjekkliste som gjør det enkelt å beskrive hva de skal gjøre. Etter at de har krysset av får de beskjed om at alt de trenger å gjøre er å sende en melding til kommunen.

Kommunens meldingstjeneste er lett tilgjengelig på nettet. På "Min eiendom" finnes all informasjon som er registrert om eiendommen, så meldingen er lett å lage. Raskt kommer det en epost der kommunen ønsker lykke til med prosjektet, og minner om at Frank og Wenche er ansvarlig for å dokumentere alle arbeider. En lenke til ulike verktøy som kan brukes til dette er vedlagt. Det er også lenke til håndverkere i deres nærmiljø. - For en service!, tenker Frank.

Vi har valgt å definere fire ulike hovedmålgrupper for ByggNett-strategien. I tabellen under vises målgruppene og hvilken nytte disse kan få av økt digitalisering i byggsektoren. Dette representerer vår forståelse og vil være et grunnlag for nærmere dialog med de ulike målgruppene.

Målgruppe	Forventet nytte av økt digitalisering
 Lokale og sentrale myndigheter	Lokale og sentrale myndigheter har ansvar for lovgivning, saksbehandling, tilsyn og kontroll. Dette inkluderer kommunene, fylkeskommunene og de titalls statlige etatene som kan bli involvert i en byggeprosess, og som trenger informasjon om byggverket i ulike faser av byggverkets livsløp. Målet er å oppnå økt samhandling, og at informasjon deles på tvers for å sikre automatiserte prosesser og effektive digitale verktøy. Dette vil bidra til mer effektiv saksbehandling, økt kvalitet og mulighet til å gi bedre service til innbyggere og næringsliv.
 Bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen	Bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen inkluderer arkitekter, rådgivende ingeniører, entreprenører, håndverkere, eiendomsforvaltere, byggevareindustrien og andre aktører innen forvaltning, drift og vedlikehold. Målet er brukerorienterte tjenester hvor aktørene har tilgang til grunnlagsdata av høy kvalitet som kan gjenbrukes i ulike verktøy på tvers av offentlig og privat sektor.
 Profesjonelle byggeiere	Profesjonelle byggeiere inkluderer både offentlige og private aktører. Disse inngår vanligvis i BAE-næringen, men er samtidig en viktig enkeltmålgruppe. Målet er gode tjenester hvor det blant annet skal være enkelt å registrere og få tilgang til relevant dokumentasjon om bygget på en måte som gir kontroll og forutsigbarhet i hele byggverkets levetid.
 Privatpersoner	Privatpersoner som eier en tomt, bolig eller hytte, eller som berøres av ulike tiltak fordi de for eksempel er naboer. Målet er at privatpersoner skal ha enkel tilgang på dokumentasjon om egen eiendom, og at det skal finnes gode selvbetjeningsløsninger. Løsningene skal forenkle innsyn, søknadsprosesser, gjøre det enklere å forvalte og fremskaffe dokumentasjon om egen eiendom, samt gi veiledning om regelverket som det er enkelt å forstå.

Figur 1 Målgrupper og deres behov

For å møte de fire målgruppenes behov for helhetlige tjenester fremover, er det nødvendig med et godt samarbeid med fagmiljøene i IKT-industrien. Disse må utfordres til å skape innovative løsninger.

IKT-industrien vil ha en sentral rolle som leverandør av løsninger til byggenæringen, kommunal sektor og statlige myndigheter. Dette kan resultere i programvare og verktøy som gjør bruk av

- > 3D-modeller – for eksempel i form av digitale bygningsinformasjonsmodeller (BIM)
- > digitale geodata om stedfestet informasjon
- > regelsjekk og analyser av tekniske krav, som energikrav, brannkrav eller krav om universell utforming
- > informasjon som ligger hos ulike sektormyndigheter

2.2 Grunnleggende føringer

Alle aktiviteter og tiltak som omfattes av strategien bygger på tre grunnleggende føringer. Disse føringene skal sikre best mulig sammenheng og god måloppnåelse både på kort og lang sikt.

De tre føringene er:

Brukerretting:

Digitale tjenester skal være tilpasset de ulike målgruppenes forskjellige behov.

Vi ønsker å oppnå at:

- > samtlige målgrupper foretrekker å benytte seg av digitale tjenester
- > det skal være enkelt for målgruppene å bruke regelverket riktig
- > sektormyndighetene framstår som enhetlige og koordinerte for målgruppene

Selvbetjening:

Det skal finnes gode selvbetjeningsløsninger for alle faser av byggverkets levetid.

Vi ønsker å oppnå:

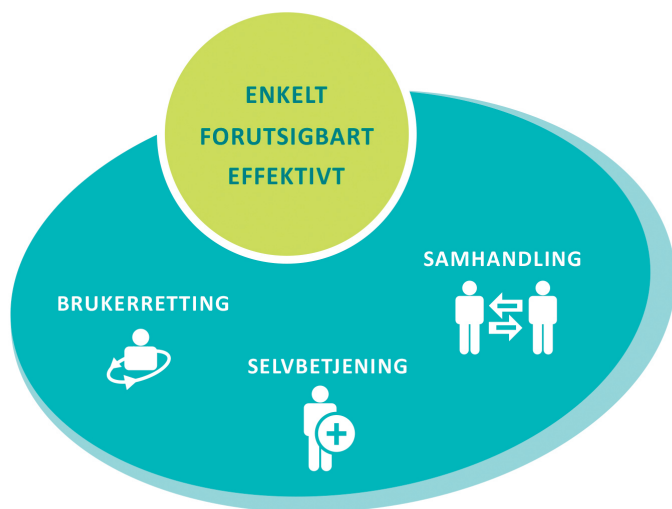
- > intuitive selvbetjeningsløsninger som gir færre henvendelser til sentrale og lokale myndigheter
- > flere fullstendige byggesøknader som forenkler byggesaksbehandlingen og reduserer tidstyver
- > selvbetjeningsløsninger som gjenbraker informasjon med høy datakvalitet i sanntid

Samhandling:

Gode samarbeidsarenaer skal sikre en helhetlig tilnærming til digitalisering, effektive arbeidsprosesser og god informasjonsflyt mellom alle aktørene i byggeprosessen og i forvaltningen av de ferdige byggverkene.

Vi ønsker å oppnå at:

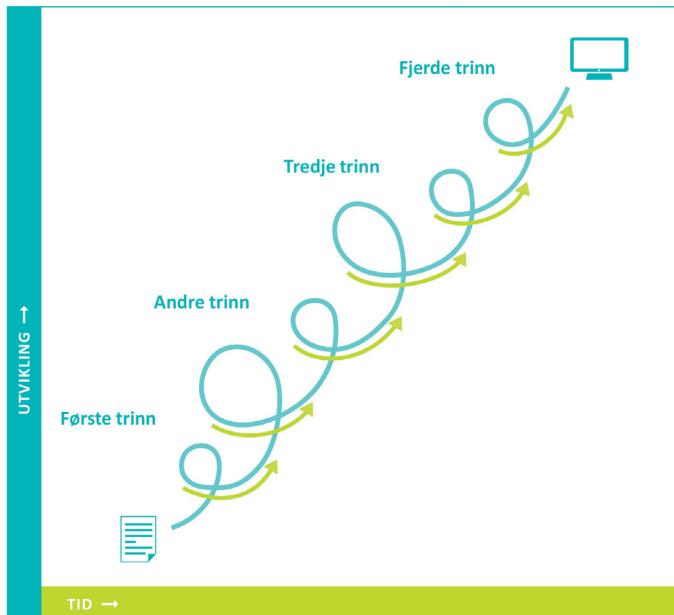
- > samarbeidet mellom berørte myndigheter skal framstå som forbilde for andre sektorer
- > relevante registre og data er digitale og støtter selvbetjeningsløsninger
- > relevante data gjenbrukes på tvers av offentlig og privat sektor, og reduserer behovet for manuelle prosesser

Figur 2 Visjon og føringer

2.3 Lærende tilnærming

Erfaring både fra inn- og utland viser at innovasjon, utvikling og endring knyttet til digitalisering bør skje i flere modningstrinn. De teknologiske mulighetene endres raskt og det er vanskelig å forutsi trender og muligheter.

Figur 3 Modningstrinn

Strategien legger vekt på å ha langsiktige mål og visjoner som skal realiseres gjennom korte, detaljplanlagte trinn. Dette sikrer at nye muligheter og rammebetingelser kan fanges opp og legges til grunn for neste trinn. Dette sikrer igjen at alle involverte rekker å bygge opp kompetanse og praktisk erfaring mellom trinnene.

Hvert trinn vil omfatte en rekke prosjekter og aktiviteter, hvor direktoratet vil bidra ut fra en behovsstyrt tilnærming.

Det er markedet som skal stå for store deler av selve utviklingen av fremtidens digitale byggsektor.

De grønne pilene i figuren illustrerer at direktoratets rolle særlig vil være å sikre fremdrift i prosjekter og aktiviteter. Dette kan for eksempel innebære å stimulere markedet for å få gjennomført kritiske aktiviteter, eller å sette inn tiltak som sikrer økt samordning av myndighetssiden. Dette forutsetter et nært samarbeid mellom offentlig og privat sektor, mellom stat og kommunesektoren, og mellom ulike statlige etater og IKT-industrien.

3. VIKTIGE UTFORDRINGER

Vi har identifisert fem viktige utfordringer som preger byggsektoren i dag:

- > Kostnads- og kvalitetsutfordringer i næringen
- > Byggdokumentasjon fra papir til nett – stort potensial for effektivisering
- > Tidkrevende og kompleks byggesaksprosess
- > Manglende samordning av og mellom myndighetene
- > Ulik digital kompetanse – ulik nytteverdi

3.1 Kostnads- og kvalitetsutfordringer i næringen

Bygg- og anlegg- og eiendomsnæringen (BAE-næringen) er Norges største landbaserte næring med rundt 350 000 ansatte. I 2011 omsatte næringen for 642 milliarder kroner. Næringen består av mange små aktører og det er store forskjeller i kompetanse om og bruk av IKT. Næringen peker selv på store muligheter for å gjøre arbeidsprosessene bedre ved digital samhandling og bruk av bygningsinformasjonsmodeller (BIM). Det pågår betydelig utviklingsarbeid i næringen på dette området.

Bygg21 er et langsiktig og bredt anlagt samarbeidsprogram mellom byggenæringen, statlige myndigheter og andre sentrale aktører for å utvikle en kunnskapsbasert byggenæringen slik at kompetansen og gjennomføringsevnen økes i alle ledd av næringen. Bygg21 har i sin eksterne kommunikasjon understreket betydningen av digitalisering og IKT som driver for å skape *”En attraktiv byggenæring som kjennetegnes av konkurransekraft, innovasjonsevne og samfunnsansvar”*¹.

Også internasjonalt pekes det på at kostnadene i byggsektoren bør reduseres og at verdikjeden i bransjen er fragmentert. Dette kan føre til manglende koordinering og kommunikasjon mellom aktører, og at aktører ikke får tilgang på riktig informasjon til riktig tidspunkt.

3.2 Byggdokumentasjon fra papir til nett – stort potensial for effektivisering

Oppmerksomheten rundt vedlikehold, rehabilitering og ombygging av eksisterende bygg blir stadig større, og stadig flere er bevisste at det som bygges i dag må vurderes i et levetidsperspektiv.

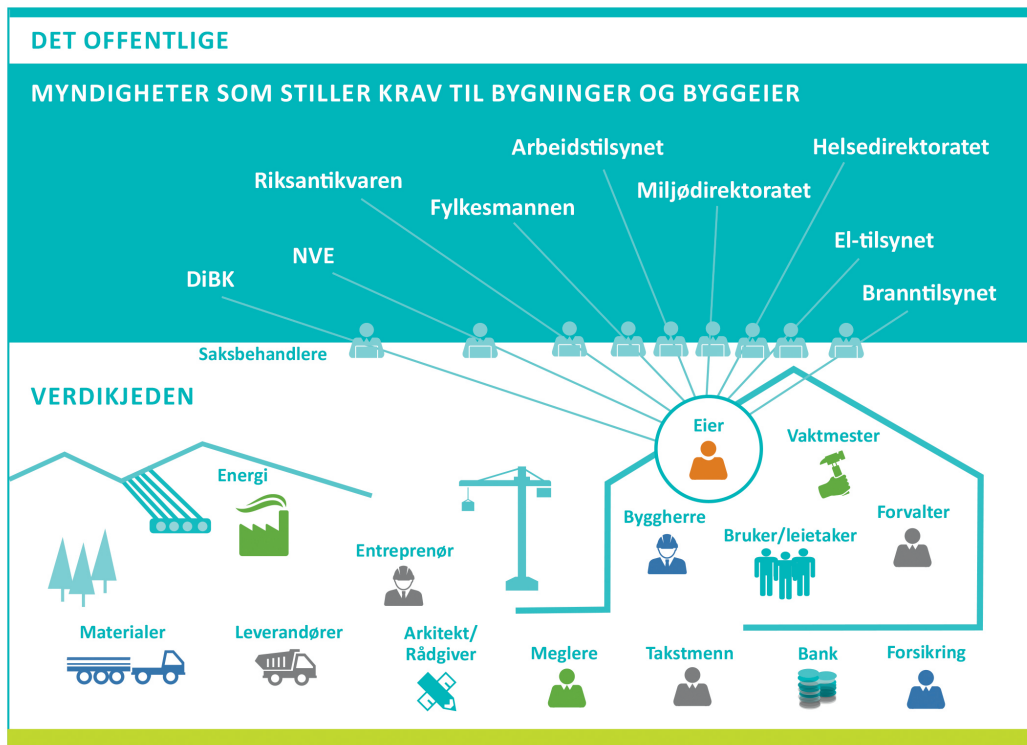
Det er forholdsvis få bygninger i Norge som har profesjonelle eiere og forvaltere. En eierundersøkelse fra 2013 viser at eiere ønsker mer kunnskap og hjelp i situasjonen som uprofesjonell byggherre. Den uprofesjonelle trenger hjelp til å vurdere hva som lønner seg, hvordan investeringer skal gjennomføres og hva som kan kreves av dokumentasjon for å kunne ta vare på bygget.

I dag er det en utfordring at det mangler lett tilgjengelig dokumentasjon på for eksempel ulike typer oppussingsarbeid. Hvis eierne blir flinkere til å kreve dokumentasjon, vil leverandørene også bli flinkere til å levere.

Det brukes mye ressurser til å gjenfinne og gjenskape tapt informasjon om eksisterende bygg. Mye av informasjonen finnes heller ikke digitalt. Det er et dermed stort potensial for effektivisering gjennom å lage nettbaserte tjenester som kan strukturere, gjenfinne og gjenbruke den byggdokumentasjonen som produseres om det enkelte bygg i dets levetid.

¹ Bygg21 på [LinkedIn](#) og bygg21.no

Som figuren under illustrerer, er det mange i samfunnet som produserer og bruker byggdokumentasjon: leverandører, forsikringsselskaper, banker, meglere, takstmenn, arkitekter, rådgivere, vaktmestere, forvaltere, eiere, brukere/leietakere m.fl. I tillegg er regelverket rundt eksisterende bygg komplekst. Det offentlige stiller krav gjennom en rekke lover og forskrifter som følges opp av mange ulike tilsynsmyndigheter.

Figur 4 Produsenter og brukere av byggdokumentasjon

3.3 Tidkrevende og kompleks byggesaksprosess

Dagens byggesaksprosess oppleves av mange søkere som både komplisert og tidkrevende. Hvordan søknaden skal dokumenteres er forsøkt standardisert i forskrift, men kommunene har ofte egne krav til hva som skal sendes inn. Årsaken kan være lokale planbestemmelser, privatrettslige forhold eller rett og slett ulike tolkninger av regelverket fra kommune til kommune. Dette kan føre til innsending av ufullstendige søknader. Dette hindrer igjen effektive byggesaksprosesser.

Kommunene bruker mye ressurser på veiledning. Det er mye god veiledning på kommunenes hjemmesider, og enkelte kommuner har digitale innsynsløsninger i plan- og byggesaksprosessene. Likevel blir det fremdeles brukt mye tid på en-til-en-kontakt per telefon eller ved fysisk oppmøte.

ByggSøk ble tatt i bruk for over 10 år siden og har vært et viktig første skritt i retning av en elektronisk byggesøknad. Nåværende ByggSøk er bygget på gammel teknologi som ikke tilfredsstiller dagens forventninger til brukervennlighet og selvbetjening. Det er også kostbart og tidkrevende å programmere om systemet når det kommer nye regler. Det er derfor behov for en ny generasjon av nettbaserte tjenester som kan tilpasses regelverket og gi en mer effektiv søknadsprosess.

3.4 Manglende samordning mellom myndighetene

Ved behandling av søknadspliktige byggesaker er en rekke myndigheter involvert. For eksisterende bygg er det også mange myndigheter som fører tilsyn (se ramme).

Mange fører tilsyn

Brannsikkerheten i den enkelte bygning kontrolleres av feieren og ved branntilsyn.

EL-sikkerheten kontrolleres av el-tilsynet.

Arbeidstilsynet kontrollerer at helse, miljø og sikkerhet er ivaretatt for arbeidstakerne.

Helsemyndighetene fører tilsvarende kontroller av at helse, miljø og sikkerhet er ivaretatt for brukerne av bygget.

Fylkesmannen kontrollerer at §9a i opplæringsloven er ivaretatt når det gjelder helse, miljø og sikkerhet for elevene i skolene.

Riksentikvaren og Fylkeskonservatoren fører tilsyn med bevaringsverdige bygninger.

Miljødirektoratet fører tilsyn med helsefarlige stoffer i bygget og med forurensset grunn.

NVE stiller krav om energimerking og fører tilsyn med at dette følges opp.

Kommunen plikter å samordne med gitte myndigheter i byggesaksbehandlingen, men tiltakshaver kan også gjøre direkte avklaring med myndighetene i forkant av en byggesøknad. De fleste byggesaker involverer kun et fåtall andre myndigheter, og forhold som berører andre myndigheter kan være avklart gjennom reguleringsplanen. Likevel sier dette noe om kompleksiteten i krav og saksflyt i en byggesak.

Flere av myndighetene har registre eller annen informasjon som ikke er digitaliserte, og mye av involveringen på tvers vil dermed være papirbasert. Statlige virkemidler som lån, tilskuddsordninger og energimerker, er ikke nødvendigvis samordnet. Når det gjelder myndigheter som skal inn i byggesaksprosessen, mangler en samlet oversikt over hvem de er og hvilke saker de skal ha. Det gjør det krevende for brukere og kommunene å etterleve regelverket.

Direktoratet gjennomførte i 2013 en kartlegging² som viser at informasjon fra tilsynene lagres lokalt og er vanskelig tilgjengelig for øvrige myndigheter og eieren av bygget. Undersøkelsen viser at informasjonen som flere av myndighetene samler inn er overlappende, og at det gjøres mange dobbeltregistreringer i ulike registre.

Det er altså et stort potensial for å dele data, digitalisere kart og registre, og lage selvbetjeningsløsninger som baserer seg på denne informasjonen. Digitale løsninger vil gi mindre dobbeltregistrering både hos myndigheter og byggenæring, enklere og raskere tilgang på informasjon, og dermed en mer effektiv byggesaksbehandling, byggforvaltning og myndighetsutøvelse. Det er viktig at det etableres forpliktende dialog og samarbeid mellom de ulike sektormyndighetene for å oppnå dette.

² Føyen, 2014: [Bygningseieres offentligrettslige ansvar](#)

3.5 Ulik digital kompetanse – ulik nytteverdi

Både innen næringen, mellom myndigheter og mellom næring og myndigheter skjer det en betydelig positiv utvikling hvor digitalisering av arbeidsprosesser, deling av informasjon og samhandling står sentralt. Det er satt i gang mange ulike initiativer for å få på plass digitale arbeidsprosesser i byggsektoren, men initiativene er i liten grad samkjørte og samordnet, og det er dermed ikke gitt at de leder i samme retning.

Digitale bygningsinformasjonsmodeller (BIM) er tatt i bruk av de største aktørene i byggsektoren og kan gi store gevinster både med hensyn til effektivitet og kvalitet. På den ene siden finnes aktører som bruker BIM aktivt og som er fortrolig med denne nye teknologien, og på den andre siden er aktører som ikke foreløpig ser nytteverdien av å forlate den papirbaserte byggeplassen.

4. INNSATSOMRÅDER OG DIREKTORATETS ROLLE

Med ByggNett-strategien ønsker Direktoratet for byggkvalitet å forenkle og forbedre både byggereglene og byggeprosessen. Direktoratet vil være en pådriver i arbeidet med å digitalisere byggsektoren slik at alle parter i prosessen får enkel tilgang til riktige data til riktig tid. Sentrale virkemidler for å nå målene er å bidra til forpliktende samarbeid, kompetansetiltak, regelverksforenkling, standardisering, prosess- og metodeutvikling, samt tydelige rolleavklaringer.

ByggNetts visjon berører mange. I denne strategien er det definert fem innsatsområder. ByggNett-strategien er krevende fordi det er mange involverte og berørte aktører, samtidig som det ikke finnes én etat som har helhetlig ansvar for hele saksområdet. Beskrivelsen av innsatsområdene tar utgangspunkt i direktoratets ansvar og rolle, men forsøker samtidig å trekke fram mål og satsningsområder som krever bredt samarbeid med sentrale interessenter både i offentlig og privat sektor.

De fem innsatsområdene er:

1. **Relasjonsutvikling:** Lage og videreutvikle arenaer, allianser og partnerskap med offentlig og privat sektor, interesseorganisasjoner og øvrige målgrupper.
2. **Prosesser og metoder som understøtter digitalisering:** Utvikle effektive samhandlingsmåter på tvers av byggsektoren, med fokus på forenkling og effektivisering.
3. **Kompetansebygging:** Tilrettelegge for økt kompetanse hos målgruppene gjennom brukertilpasset informasjon og nettbasert læring.
4. **Regelverksutvikling:** Forbedre og forenkle regelverk slik at det er mulig å lage selvbetjeningsløsninger som baserer seg på automatisk regelsjekk.
5. **Tjeneste- og verktøyutvikling:** Tilrettelegge for deling, utvikling, forvaltning og drift av IKT-verktøy, IKT-løsninger og dataregistre.

Det er glidende overganger mellom de fem innsatsområdene, og de fleste tiltak og prosjekter må knyttes til flere av innsatsområdene for å kunne realiseres. Det vil være en vesentlig suksessfaktor å identifisere de relevante innsatsområdene for hvert enkelt tiltak og prosjekt allerede ved oppstart.

Direktoratet for byggkvalitet vil ha tre ulike typer roller knyttet til gjennomføringen av aktivitetene under de fem innsatsområdene:

- > fullt og helt eierskap til aktiviteten gjennom finansiering, styring og kontroll
- > forpliktende samarbeid med andre aktører
- > stimulere aktører eller leverandørmarkedet med direkte eller indirekte støtte

4.1 Innsatsområde 1: Relasjonsutvikling

- > *Lage og videreutvikle arenaer, allianser og partnerskap med offentlig og privat sektor, interesseorganisasjoner og øvrige målgrupper*

For å realisere strategien, er det helt avgjørende å utvikle relasjoner og godt samarbeid mellom målgruppene. Ingen av partene kan lykkes alene. Det hjelper lite om næringen er digital, så lenge regelverket i stor grad er skjønnbasert. Dermed legges det opp til manuell saksbehandling og konkrete vurderinger fra sak til sak. Det hjelper også lite om byggesaksbehandlingen foregår elektronisk hos kommunen, hvis det ikke er tilrettelagt for digital samhandling med berørte sektormyndigheter.

En av suksessfaktorene vil være god involvering av alle berørte interessenter. Direktoratet for byggkvalitet vil legge vekt på å etablere gode samarbeidsarenaer og å delta på arenaer initiert av våre målgrupper.

Samhandlingen mellom regelverksmyndighetene må styrkes. Dette kan gjøres gjennom fora der alle myndigheter med regelverk som berører planlegging, oppføring, endring eller drift av bygg er representert.

Erfaring fra IK Bygg viser at det er mulig med betydelige besparelser og forenklinger ved å bruke IKT til praktisk samordning (se faktaramme).

IK Bygg – Fremtidsrettede støtteverktøy for internkontroll og tilsyn

Norsk Kommunalteknisk Forening har etablert et samarbeid med Arbeidstilsynet, Helsedirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Direktoratet for byggkvalitet for å utvikle et felles internkontrollsystem på nett. Dette kan eier, forvalter, bruker/leietaker og myndigheter benytte seg av for å få informasjon om bygningers tilstand.

I alt 90 kommuner har tatt det i bruk. I løpet av 2014 vil bygningene kunne knyttes til matrikkelen samtidig som tilsynsmyndighetene får lesetilgang. Dette vil kunne lette kommunikasjonen mellom kommunene og myndighetene i tilsynssammenheng. Samtidig får kommunen et verktøy for god drift av sine bygg.

Kommunene er lokal plan- og bygningsmyndighet og samtidig en betydelig bygningseier og -forvalter. Det er derfor viktig å fortsette å effektivisere og forenkle byggesaksbehandling og eiendomsforvaltning i nært samarbeid med KS/KommIT og Norsk Kommunalteknisk Forening. Det er allerede inngått samarbeidsavtale mellom Direktoratet for byggkvalitet og KS/KommIT for felles innsats knyttet til å utvikle fremtidsrettede digitale tjenester mot kommunesektoren.

Det er også viktig å bidra i norsk og internasjonalt standardiseringsarbeid, ikke minst når det gjelder å opprettholde vårt aktive forhold til buildingSMART og deres arbeid rundt åpen BIM. I næringen pågår det en stadig utvikling og det finnes flere relevante samarbeidsarenaer.

Direktoratet ser det også som viktig å bidra til å styrke IKT-industriens kompetanse og leveransedyktighet mot byggsektoren som helhet. Målet er å gjøre dette til et kommersielt interessant område som kan åpne nye markedsmuligheter både nasjonalt og internasjonalt.

Også statlige byggherrer og eiendomsforvaltere slik som Statsbygg, er viktige samarbeidspartnere. I sin rolle som store og krevende bestillere, har de mulighet til å påvirke markedet. Disse kan fungere som forbilder for andre i sektoren. Overfor privatpersoner blir det viktig å styrke dialogen med innbyggerne og deres representanter som eiere, leietakere og tiltakshavere og ikke minst som forbrukere.

Målsetninger på kort sikt:

- > ByggNett-strategien er kommunisert ut til byggsektoren og forankret hos sentrale aktører.
- > Det er opprettet et råd som gjennomgår aktiviteter, resultater og planer i arbeidet med ByggNett-strategien, og som gir direktoratet støtte og korrektiver i det videre arbeidet.
- > Samarbeidsavtaler er inngått med viktige offentlige og private aktører.
- > Et forum for de mest sentrale myndigheter i byggsektoren er etablert.

4.2 Innsatsområde 2: Prosesser og metoder som understøtter digitalisering

- > *Utvikle effektive samhandlingsmåter på tvers av byggsektoren, med fokus på forenkling og effektivisering.*

Dagens byggsektor er preget av fragmenterte prosesser og lite samordnet metodebruk. Det er derfor behov for standardisering på flere områder. Et viktig mål for strategien er derfor å understøtte forenkling og effektivisering av prosesser og metoder i sektoren. Det blir viktig at utvikling og innføring av ny teknologi og endring av arbeidsprosesser ses i sammenheng.

En av direktoratets primæroppgaver er å legge til rette for en effektiv og hensiktsmessig byggesaksprosess. Fremtidens selvbetjeningsløsninger setter helt nye krav til myndighetenes informasjonsforvaltning og samordning. Det forventes at informasjon settes sammen ut fra hva brukeren har behov for.

Alt på ett sted

Når en tiltakshaver for eksempel skal bygge et hus, vil vedkommende forvente å finne informasjon om alle regler og interesser om husbygging samlet. En selvbetjeningsløsning bør derfor inneholde relevant informasjon som kommunen sitter på om tomten, slik som utnyttelsesgrad og lokale reguleringsbestemmelser.

Boligmappa bidrar til seriositet

Seriøse aktører leverer som bygget-dokumentasjon til sin oppdragsgiver etter utført arbeid. Elektrobransjen er her et forbilde. Elektromontører leverer i dag samsvarserklæringer for utført arbeid.

Bransjen har gått sammen og utviklet en egen nettside "Boligmappa" der dokumentasjonen knyttes til bygningsnummeret fra matrikkelen. Der kan byggeier til en hver tid hente dokumentasjon for utført arbeid. Kun de som driver seriøst har tilgang til å levere dokumentasjon på Boligmappa.

Det er ønskelig at øvrige byggfag følger etter elektroinstallatørene på dette området. Dagens digitale løsninger gjør det mulig å videresende byggdokumentasjonen automatisk i forbindelse med fakturering. Dette er sterkt arbeidsbesparende i sammenlignet med tidligere da dokumentasjon måtte samles i permer.

God dokumentasjon gjør drift og vedlikehold lettere og øker eiendommens verdi ved salg. Useriøse aktører vil ikke kunne dokumentere sine arbeider på denne måten. Digitalisering gjør det vanskeligere for useriøse aktører å operere i markedet. God dokumentasjon bidrar til seriositet i næringen.

I tillegg bør relevant informasjon fra andre sektormyndigheter og private aktører finnes på samme sted. Dette vil innebære at informasjon fra mange forskjellige registre kobles sammen.

Eksempler på slik informasjon kan være opplysninger om ledninger i grunnen, om det finnes kulturminner på eiendommen eller om det finnes veier eller høyspentledninger i nærheten.

Det er også et stort potensial for prosess- og metodeforenkling. Dette gjelder både samordning av internkontroll og tilsyn fra ulike tilsynsmyndigheter slik som Arbeidstilsynet, DSB, Miljødirektoratet, Utdanningsdirektoratet, de lokale eltilsynene og miljørettet helsevern. Gode verktøy som bidrar til samordning, vil ha stor nytte- og effektiviseringsgevinster for alle involverte parter.

Sikker gjenbruk av data

Direktoratet ønsker å bidra til at det blir en mest mulig enhetlig og harmonisert informasjonsforvaltning i byggsektoren som helhet. Difi definerer informasjonsforvaltning som *”eit heilskapleg syn på aktivitetar, verktøy og andre tiltak for å sikre best mogeleg kvalitet, utnytting og sikring av informasjon i ei verksemd”*³. Videre blir det vektlagt å øke gjenbruk og viderebruk av offentlig informasjon.

Gjenbruk betegner informasjon som blir brukt til et annet formål enn opprinnelig tenkt. *Viderebruk* skjer når private aktører, næringsliv eller offentlige virksomheter bruker informasjonen til andre formål, for eksempel til å utvikle tjenester. Data som er gjort tilgjengelig for viderebruk av alle blir kalt for *åpne data*.

Åpne data gir rom for å skape nye innovative digitale tjenester. Direktoratet for byggkvalitet vil derfor oppfordre til at flere må publisere sine åpne data som er relevante for våre fagområder. En rekke åpne datasett fra offentlig sektor er alt tilgjengelig på det offentlige nettstedet data.norge.no. For eksempel har Statens vegvesen lagt ut sin database med informasjon om riks- og fylkesveger, kommunale veger, private veger og skogsbilveger. Dette er informasjon som kan være relevant i forbindelse med byggesaker.

Et viktig element i dette er å ivareta informasjonssikkerheten og sørge for at dataene som deles og danner grunnlag for automatisert saksbehandling er av høy kvalitet. Direktoratet må sikre at informasjon som blir gjenbrukt og viderebrukt innen våre områder er oppdatert, riktig og relevant. Dette vil være en forutsetning hvis informasjonen skal kunne ivareta den enkeltes rettsikkerhet og sikre likebehandling.

Standardisering

Et første tiltak direktoratet iverksetter i samarbeid med KS/KommiT, er å harmonisere begreper i byggesaksprosessen. Det er viktig at begrepene som brukes i ulike sammenhenger framstår som entydige for brukerne, slik at for eksempel ikke et feil arealbegrep legges til grunn. I dag bruker for eksempel byggsektoren minst tre forskjellige måter å definere BRA (bruksareal) på.

På nasjonalt nivå vil det være viktig å jobbe med standardisering i samarbeid med offentlige etater som Brønnøysundregistrene, Difi, Kartverket og SSB. Internasjonalt samarbeid om standardisering vil også være sentralt innen utviklingen og bruk av internasjonale standarder slik som for åpne bygningsinformasjonsmodeller (åpen BIM).

En forutsetning for gjenbruk av informasjon i bygningsinformasjonsmodeller (BIM) er at det benyttes et felles begrepsapparat og entydig identifikasjon av bygningsobjekter. Direktoratet vil i første omgang gå i dialog med byggenæringen og andre sentrale interessenter for å avdekke hvordan markedet kan stimuleres til å samordne tilstrekkelig referanseinformasjon om bygningsobjekter slik at det dekker næringens behov.

Utvikling i takt med digitaliseringen

Det er en forutsetning at det legges til grunn en lærende tilnærming til informasjonsforvaltning. Gjenbruk og viderebruk av informasjon må tilrettelegges trinnvis og i takt med digitaliseringen, for å dekke nye bruksområder. Det er viktig at dette arbeidet styres av behovene som gradvis utvikler seg blant brukere både i byggenæring og i offentlig forvaltning. Utviklingen av gode arenaer for samarbeid med muligheter for tilbakemeldinger fra sentrale brukergrupper bør vektlegges. Samtidig må det legges til rette for at markedet i størst mulig grad selv bidrar i denne utviklingen.

³ Difi, 2013: Informasjonsforvaltning i offentlig sektor. Rapport 2013:10, s. 8

Målsetninger på kort sikt:

- > Arbeidet med harmonisering av begrepsbruk knyttet til sentralt regelverk som berører bygg, er godt i gang. Plan- og bygningsloven med forskrifter er gjennomgått og plan for endring er klar.
- > Det er foretatt en kartlegging av alle datakilder som er relevante for en plan- og byggesaksprosess og hvordan disse best mulig skal kunne gjøres tilgjengelige for brukerne.
- > Sammen med KS/KommIT og næringen er det utviklet en felles beskrivelse av informasjonsbehov og -flyt i byggesaker (se innsatsområde 4).
- > Indeksbyggprosjektet er utviklet til et "virtuelt regelverksted" og en arena for samarbeid mellom næringen og andre interessenter.
- > Det er utviklet en demonstrasjonsmodell som viser hvordan arealplaner kan brukes i en selvbetjeningsløsning for byggesak.
- > Direktoratet for byggkvalitet har støttet aktivt opp om internasjonal standardisering på relevante områder, særlig CEN og ISOs arbeid med standardisering av åpen BIM.
- > Barrierer for økt bruk av digital samhandling og BIM er kartlagt og virkemidler vurdert sammen med næringen og andre aktuelle aktører.

4.3 Innsatsområde 3: Kompetansebygging

- > *Tilrettelegge for økt kompetanse hos målgruppene gjennom brukertilpasset informasjon og nettbasert læring*

Direktoratets rolle er å tilby informasjon og veiledning til kommuner, foretak og innbyggere innen en rekke fagområder knyttet til plan- og bygningsloven. Direktoratet har også sekretariatet for Bygg21 som skal utarbeide nasjonale strategier for FOU, innovasjon, utdanning, kompetanseutvikling og formidling av kunnskap og erfaringer.

Vekt på e-læring

Det er en viktig oppgave for direktoratet å øke kunnskapen om byggkvalitet, byggeregler og byggesaksprosess hos målgruppene. Samtidig skal digital kommunikasjon være hovedregelen i kontakt med det offentlige. Det vil derfor bli lagt vekt på å utnytte digitale verktøy for å dekke målgruppenes ulike kompetansebehov på en mer treffsikker måte. Dette kan gjøres ved å ta i bruk e-læring eller å lage mer interaktive veilednings- og informasjonsverktøy. Verktøyene kan for eksempel gi informasjon om bare den delen av regelverket som er relevant for den enkelte, eller å benytte seg av stedbasert informasjon slik at informasjonen er relevant ut fra hvor vedkommende befinner seg.

Nyttige og brukervennlige verktøy er i seg selv kompetansebyggende og kan bidra til å øke motivasjonen for å ta i bruk digitale arbeidsmåter. God dialog med IKT-industrien skal bidra til utforming av brukervennlige tjenester som oppfattes som relevant og nyttig for målgruppene.

Avstemming med målgruppene

God dialog med ulike målgrupper og deres interesseorganisasjoner vil være viktig for å iverksette kompetansetiltak. Forbrukerorganisasjonene vil være viktige bidragsytere for å ivareta innbyggernes behov. Videre skal regelmessige brukerundersøkelser brukes som et virkemiddel for å avdekke på hvilke områder direktoratet bør tilby kompetansebyggende tiltak, og hvilke som kan dekkes av målgruppene selv. I utgangspunktet forutsetter direktoratet at mange av kompetansetiltakene rettet mot bransjen skal tilbys av det private markedet.

Målsetninger på kort sikt:

- > Det er gjennomført brukerundersøkelse for å kartlegge behovene for kompetanse i hele byggsektoren og vurdert hvordan direktoratet eventuelt kan bidra for å dekke dette behovet.
- > I samarbeid med KS/KommlIT, SSB og Kartverket er det gjennom prosjektet eByggesak, laget godt veiledningsmaterieil for kommunene knyttet til anskaffelse og bruk av nytt støtteverktøy for byggesaksbehandling (se innsatsområde 5).
- > Dagens veileder til forskriftene er etablert på ny struktur.
- > I samarbeid med buildingSMART, BA-nettverket og Geoforum er det utviklet informasjonsmaterieil for økt forståelse av BIM/GIS og verdien av digital samhandling (opplæringspakker, video, e-læring, osv.).
- > Det er etablert samarbeid med Bygg21 om digitalisering/BIM-tiltak rettet mot forbedringer i byggeprosesser og samhandling i hele verdikjeden (BAE-næringen).

4.4 Innsatsområde 4: Regelverksutvikling

- > *Forbedre og forenkle regelverk slik at det er mulig å lage selvbetjeningsløsninger som baserer seg på automatisk regelsjekk.*

For å få effektiviseringsgevinster, må regelverket må tilpasses den digitale virkeligheten slik at det er mulig å utvikle gode selvbetjeningsløsninger og digitale verktøy. Ikke minst vil det gjelde plan- og byggesaksprosessen. Selvbetjening gjør det mulig for tiltakshaver å få avklart om tiltaket er i tråd med regelverket, allerede ved utfylling av søknaden.

Et eksempel kan være at tiltakshaver kan koble en 3D-modell av det planlagte bygget med en kartmodell der tomtegrenser, reguleringsbestemmelser, terrengforhold og annen relevant informasjon er tilgjengelig. Ved å flytte modellen av bygget rundt på "tomta" kan tiltakshaver få klare meldinger om at bygget for eksempel er for høyt, eller for nær nabogrense, og få støtte til å plassere det korrekt. Utnyttingsgrad kan regnes ut fortløpende slik at tiltakshaver hele tiden får vite om bygningen holder seg innenfor den tillatte størrelsen. Forslag til eventuelle justeringer kan da komme fram i klartekst mens plasseringen pågår.

Selvbetjeningsløsninger kan gi tiltakshaver enkel og god støtte for å forsikre seg om at tiltaket er plassert i samsvar med regelverket. Regelsjekken som eksemplet skisserer, simulerer i praksis vedtak før søknaden sendes inn. Dette gir forutsigbarhet med hensyn til utfall av saken. Slike løsninger vil bygge opp under plan- og bygningslovens ansvarssystem som til sist legger alt ansvar på tiltakshaver for at det som bygges er i samsvar med regelverket. Kommunene vil spare tid på å veilede tiltakshavere. Samtidig vil flere søknader være fullstendige og i samsvar med reglene.

Dagens regelverk innebærer skjønnsvurderinger både når det gjelder hva som er søknadspliktig og hva som er nødvendige dokumentasjonskrav. Det bør i større grad legges til rette for å skille mellom enklere saker der saksbehandling og vedtak kan skje digitalt ved bruk av regelsjekkere, og mer komplekse saker som krever manuell saksbehandling på grunn av skjønnsmessige vurderinger. Der det er behov for manuell saksbehandling, skal det finnes gode verktøy for beslutningsstøtte i kommunen. Dette skal bidra til at myndighetenes saksbehandling standardiseres, slik at like saker håndteres likt og får likt utfall, uavhengig av saksbehandler eller kommunetilhørighet.

En rekke andre offentlige virksomheter som Skatteetaten, NAV, Lånekassen og Utlendingsdirektoratet har allerede lang erfaring med å tilrettelegge for et maskinlesbart regelverk og tilby automatiske regelsjekker. Direktoratet vil i det videre arbeidet bygge på erfaringene og kompetansen fra disse og andre offentlige virksomheter.

Regelverket skal tilrettelegges og tilpasses for å oppnå økt grad av selvbetjening, og for å skape større tydelighet og forutsigbarhet. Det må også vurderes om forskrifter i større grad må utformes som konkrete krav som ikke krever manuell saksbehandling, for eksempel ved at det gis klare avgrensninger på høyde, avstand og plassering.

Et viktig mål for selvbetjeningsløsningene er at brukeren slipper å forholde seg til hvordan det offentlige er organisert. Dette vil sette store krav til effektiv gjenbruk av digital informasjon på tvers av sektormyndigheter og at sektormyndighetene samarbeider om utvikling av digitale løsninger. Direktoratet for byggkvalitet vil være en pådriver for å sikre gode standarder, hensiktsmessig informasjonsforvaltning og enhetlige arbeidsprosesser på tvers av sektormyndighetene som kan være involvert i en byggesak.

Målsetninger på kort sikt:

- > Arbeidet med å tilrettelegge for et automatiseringsvennlig regelverk som understøtter digital saksbehandling er startet. Direktoratet har gjennomgått byggteknisk forskrift (TEK) og satt i gang arbeidet med tilrettelegging for automatisk regelsjekkning.
- > Det er etablert samarbeid med KS/KomMIT, SSB og Kartverket om harmonisering av begrepsbruk og informasjonsforvaltning.

4.5 Innsatsområde 5: Tjeneste- og verktøyutvikling

- > *Tilrettelegge for deling, utvikling, forvaltning og drift av IKT-verktøy, IKT-løsninger og dataregistre*

Direktoratet for byggkvalitet vil stimulere IKT-leverandører til å utvikle gode verktøy som retter seg mot våre hovedmålgrupper. Det er et stort potensial for å utvikle verktøy for byggsektoren slik at også de får ta del i den rivende teknologiske utviklingen som skjer på IKT-området. Direktoratet anser det som viktig å bidra til å utvikle et konkurransedyktig IKT-marked og skape en innovasjonskultur rundt IKT-leveranser. Dette vil kunne komme både profesjonelle og private brukere til nytte, gjennom verktøy som for eksempel utnytter mobile løsninger, digitale kart og 3D-modeller (BIM).

Direktoratet vil føre god dialog med IKT-industrien og legge til rette for bruk av innovative anskaffelser der det er aktuelt. Dette innebærer å involvere IKT-leverandørene tidlig i planleggingen av nye prosjekter, slik at man i større grad kan unngå å anskaffe gårsdagens løsninger på grunn av manglende kunnskap om ny teknologi og nye muligheter. Det å bruke BIM-modeller i forvaltning, drift og vedlikehold av eksisterende bygg er eksempel på et område der ny teknologi kan bidra til forenkling og effektivisering.

eByggesak

Det er satt i gang samarbeidsprosjekt mellom DiBK, KS/KomMIT, Kartverket og SSB om å lage spesifikasjoner for byggesaksmoduler som støtter digital byggesaksbehandling innen 2015.

Målet er mer effektiv "produksjon" i kommunene og mer enhetlig praktisering av regelverket.

Resultatet skal være en løsning for de vanligste sakstypene (80 % løsning). Det lages i felleskap "gryteklare" anskaffelsesdokumenter som kommunene kan legge til grunn for sine egne anskaffelser.

Som et virkemiddel vil direktoratet ta initiativ til innovative prosjekter der en tester ut eller piloterer prosjekter i liten skala. Slik kan en innhente praktiske erfaringer i mindre målestokk fra de ulike målgruppene og stimulere markedet til selv å utvikle verktøy. Direktoratet for byggkvalitet vil også være med å fremheve gode forbildeprosjekter slik at gode erfaringer kan deles.

Bruk av stimuleringsmidler er også et aktuelt virkemiddel. Dette innebærer at satsninger innen områder som er sentrale for forvaltningen kan utløse premiering eller støtte.

Direktoratet vil være en pådriver for at informasjonsforvaltning og nasjonale felleskomponenter blir tatt i bruk i tråd med SKATEs veikart⁴ og legges til grunn for verktøyutvikling og samhandling i forvaltningen. Dette er også i tråd med KS/KommITs strategi der satsning innen plan, bygg og geodata ses som del av en helhetlig satsing på felles kommunal IKT-arkitektur⁵. Behovet for egenutvikling av felleskomponenter med stor relevans for byggsektoren vil bli vurdert i dialog med sektormyndighetene, IKT-industrien og prioriterte målgrupper.

ByggSøk var et viktig første skritt mot digital byggesaksbehandling da det ble satt i drift i 2003. Det er fremdeles direktoratet som har ansvar for drift og vedlikehold av systemet og som tilbyr brukerstøtte. Eksisterende ByggSøk (versjon 2010), vil driftes videre og tilpasses til nye endringer i plan- og bygningsloven så lenge det er behov. Det forventes imidlertid at IKT-leverandørene etter hvert vil kunne tilby alternative søknadsløsninger til dagens ByggSøk.

Direktoratet har allerede, bl.a. gjennom idékonkurransen for ByggLett og i samarbeidet med KS/KommIT, iverksatt tiltak for å stimulere markedet til å utvikle fremtidsrettede selvbetjeningsløsninger for søknadsprosessen som helhet.

Viktige satsninger for direktoratet fremover vil være å legge til rette for et maskinbasert regelverk og være en pådriver for god informasjonsforvaltning og enhetlige prosesser på tvers av myndigheter (se innsatsområde 1 og 2). Vi vil løpende vurdere om det er behov for andre tiltak som kan sikre et velfungerende marked.

Målsetninger på kort sikt:

- > I samarbeid med KS/KommIT og byggenæringen er det spesifisert byggesaksverktøy for kommunene og løsninger finnes i markedet (se faktaramme om eByggesak på forrige side)
- > I samarbeid med KS/KommIT og byggenæringen er det spesifisert krav til morgendagens selvbetjeningsløsninger for byggesøknad og løsninger finnes i markedet
- > Det er utviklet enkle støtteverktøy for eier (byggherre) for tiltak som er unntatt søknad og offentlig saksbehandling.
- > Det er oppnådd enighet med andre sentrale myndigheter i byggesaksprosessen om en felles tjeneste som skal gi enkel informasjon om når ulike regelverk/bestemmelser blir aktuelle, hvilke krav som skal ivaretas, hva slags informasjonsgrunnlag som finnes og hvilke dokumentasjonskrav som utløses.
- > Bygningsnummer fra matrikkelen er etablert som koblingsnøkkel til ulike systemer som IK-bygg (tilsyn), FDV-systemer, tilstandsrapporter, boligsalgstakster med mer, slik at god samlet informasjon blir gjort tilgjengelig for eier i hele livsløpet
- > ByggSøk blir holdt operativ til gode alternativer er tatt i bruk

⁴ SKATE: Veikart for nasjonale felleskomponenter. Dagens situasjon og forslag til videre arbeid. Rapport til SKATE fra arbeidsgruppen for veikart. 14.02.14

⁵ KS/KommIT: Rammeverk for digitalisering og felles kommunal IKT-arkitektur innen plan, bygg og geodata

5. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Oppfølging av strategien

Den lærende tilnærmingen som strategien bygger på krever en kontinuerlig vurdering av hensiktsmessige tiltak.

For å realisere strategiens visjon og mål er det en forutsetning at tiltakene må understøtte langsiktig måloppnåelse. Dette gjelder både tiltak som Direktoratet for byggkvalitet har ansvar for, tiltak som utføres i samarbeid med andre aktører og der direktoratet bidrar med ulike former for stimulerings tiltak.

Prosjektforslag beskrives på en standardisert måte (jf. vedlegg 2) som legges til grunn for prioritering av nye tiltak. Det vektlegges at gevinstrealisering planlegges og følges opp. Det gjøres løpende evalueringer av gjennomførte tiltak.

5.2 Samfunnseffekter av strategien

I rapporten "ByggNett – samfunnseffekter som følger av strategien"⁶, utredet Oslo Economics kostnader og nytte knyttet til strategien. Deres analyser tilsier at potensialet for samfunnets besparelse over en femtenårsperiode er i størrelsesorden to milliarder kroner, med en initiell investering i størrelsesorden 400 millioner kroner.

På kort sikt er det mest å hente gjennom å digitalisere byggesaksprosessen. Digital innsending av søknader sammen med automatisert rapportering fra kommunen til matrikkel og SSB, kan gi reduksjon i årsverk i kommunene. I tillegg vil det spare søkeren for tid.

Kommunene bruker rundt 1,5 milliarder kroner på byggesaksbehandling årlig. Hvis det tas et økonomisk løft for digitalisering av reguleringsplaner og det gjøres investeringer i kommunale saksbehandlings-systemer, vil en likevel spare om lag 100 millioner kroner i løpet av en 15-årsperiode.

Oslo Economics påpeker at de største gevinstene er langsiktige. Disse vil kunne oppnås når byggebransjen utnytter potensialet som ligger i bygningsinformasjonsmodeller (BIM) fullt ut. BIM vil i følge rapporten også kunne være et effektivt verktøy i FDV-prosessen for å sikre kostnadseffektivitet i byggets levetid. Tilgjengeliggjøring av data og tjenester som understøtter planlegging, utvikling, forvaltning, drift og vedlikehold av bygg og samordning av prosesser på tvers av kommuner, vil også på sikt kunne gi betydelige gevinster.

Det blir påpekt at hvis BIM fører til en besparelse på kun to prosent av byggekostnadene i halvparten av norske byggeprosjekter, vil dette likevel gi en gevinst på to milliarder kroner. Videre vil tjenester som gjør det enklere å finne fram til FDV-informasjon kunne gi en årlig gevinst på 0,5 prosent av verdiskapingen i næringen, det vil si en milliard kroner. Det påpekes at dette er et konservativt anslag.

5.3 Organisering og styring

Mange av direktoratets oppgaver vil ha relevans til ByggNett-strategien. Vi vektlegger forpliktende samhandling med berørte aktører og vil etablere et fagråd. Dette rådet bør møtes minimum to ganger per år for gjennomgang av strategier og planer fra ByggNett-strategien, og gi direktoratet råd om prioriteringer.

⁶ Oslo Economics AS og Terramar, 2014: ByggNett – samfunnseffekter som følger av strategien. Kostnader og nytte knyttet til Direktoratet for byggkvalitets strategi for ByggNett.

Direktoratet vil lede et slikt type styre/råd. Det er ikke avgjort hvem som bør inviteres til å delta. Aktuelle kandidater som vil bli vurdert inkluderer, men begrenser seg ikke til:

- > Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- > KS/KommiT
- > Norsk Kommunalteknisk Forening
- > Enkeltkommuner
- > Statsbygg
- > Jernbaneverket
- > Statens vegvesen
- > Kartverket
- > Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi)
- > BNL/Norsk Teknologi
- > IKT-Norge

Større tiltak organiseres som prosjekter med relevante samarbeidsparter involvert i styringen.

Forøvrig inngår alle aktiviteter som ordinære deler av virksomhetsstyringen i Direktoratet for byggkvalitet.

6. VEDLEGG

VEDLEGG 1

Sjekkliste for prioritering av aktiviteter

Kriteriene i denne sjekklista⁷ vektlegges ved prioritering av aktiviteter i regi av direktoratet og prosjekter som gjennomføres i samarbeid med andre.

Målgruppe

- > Hvilke målgrupper skaper tiltaket verdi for?
- > Hvilke målgrupper prioriteres?

Verdi for målgruppen(e)

- > Hvilke problemer løser tiltak for målgruppen(e)
- > Hvilke behov dekker tiltaket for målgruppen(e)?
- > Hvilke tjenester og produkter leverer tiltaket til målgruppen(e)?
- > Hvordan kan målgruppene involveres i tiltaket?

Kanaler

- > Hvilke kanaler og kommunikasjonsmåter ønsker målgruppene å benytte?
- > Hvordan skal kanalene integreres?

Samarbeidspartnere

- > Hvem er sentrale samarbeidspartnere?
- > Hvem er sentrale bidragsytere av for eksempel grunnlagsdata, regelverk, produkter?

Nøkkelpersoner

- > Hvilke nøkkelpersoner internt og eksternt kreves for tilfredsstillende leveranse?
- > Hvilket interne nøkkelpersoner er kritiske?
- > Hvilke nøkkelpersoner kan/bør samarbeidspartnere bidra med?

Sentrale aktiviteter

- > Hvilke aktiviteter kreves for å sikre tilfredsstillende leveranse?
- > Er tidsplan og aktivitetsplan tilstrekkelig kvalitetssikret

Kostnadsstruktur

- > Hva er de største kostnadsdriverne?
- > Hvilke nøkkelpersoner er dyrest?
- > Hvilke nøkkelaktiviteter er dyrest?

⁷ Sjekklisten er basert på Osterwalds rammeverk

Drift og vedlikehold

- > Hvilke forpliktelser forventer målgruppen(e) over tid?
- > Hvordan skal drift og vedlikehold finansieres og organiseres?

Kortsiktige og langsiktige mål og effekter

- > Hvilke mål/effekter kan oppnås på kort sikt?
- > Hvilke mål/effekter kan oppnås på lengre sikt?

